

Marta Vojteková

Polonistyka w Preszowie na Słowacji - historia i współczesność

Postscriptum Polonistyczne nr 1(15), 113-117

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MARTA VOJTEKOVÁ
Uniwersytet Preszowski
Preszów

Polonistyka w Preszowie na Słowacji – historia i współczesność¹

Polonistyka w Preszowie na Słowacji ma bardzo długą tradycję. Lektorat języka polskiego został w Preszowie otwarty w roku akademickim 1969/1970. Założony został przy Katedrze Języka i Literatury Słowackiej na Wydziale Filozoficznym w Preszowie Uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach. Od roku akademickiego 1993/1994 został włączony do Katedry Sławistyki, którą wydzielono z Katedry Języka i Literatury Słowackiej i która została powołana jako samodzielna jednostka naukowo-dydaktyczna Wydziału Filozoficznego w Preszowie Uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach 1 września 1993 roku. Katedra Sławistyki jest od roku 1997 częścią Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Preszowskiego i w ramach reorganizacji na Wydziale Filozoficznym została 1 września 2005 roku wraz z Katedrą Rusycystyki i Translatoryki oraz Katedrą Ukrainistyki scalona w Instytut Rusycystyki, Ukrainistyki i Sławistyki. Od roku 2013 Katedra Sławistyki występuje pod nazwą Katedra Studiów Środkowoeuropejskich, a od stycznia 2014 roku jest częścią Instytutu Ukrainistyki i Studiów Środkowoeuropejskich. Lektorat języka polskiego na przekór licznym organizacyjnym zmianom utrzymał się przy Katedrze Studiów Środkowoeuropejskich aż do chwili obecnej i w roku akademickim 2014/2015 kończy już 46. rok swego istnienia.

¹ Opracowanie historii polonistyki w Preszowie oparte jest na: Dudášova-Kriššáková 2009, 410–427, a także jej wstępie do: Dudášova-Kriššáková 2007, 9–12. Informacje uzupełnione zostały danymi dotyczącymi aktualnego stanu preszowskiej polonistyki i perspektyw jej rozwoju. Więcej informacji o Katedrze Studiów Środkowoeuropejskich oraz kierunku studia środkowoeuropejskie można znaleźć na stronie: www.ses.unipo.sk [dostęp: 10.03.2015].

Nauczanie języka polskiego było realizowane w ramach kilku programów: slawistyka – nauczycielskie studia magisterskie w kombinacji z językiem słowackim, ukraińskim, rosyjskim (1992/1993–2003/2004), slawistyka – jednolite nienauczycielskie studia magisterskie (1995/1996–2013/2014), język i literatura polska – nienauczycielskie magisterskie studia w kombinacji z językiem słowackim, niemieckim, angielskim, zarządzaniem, filozofią (1998/1999–2002/2003). W ramach prowadzonych kierunków język polski był nauczany jako specjalizacja, co oznacza, że poza ćwiczeniami lektoratowymi z języka polskiego studenci zaliczyli także wykłady i seminaria z języka polskiego, literatury i kultury, często w szerszym, słowiańskim kontekście. Lektorat języka polskiego prowadzony jest także w ramach kierunku język i literatura słowacka, a jako przedmiot fakultatywny jest proponowany studentom innych kierunków. Obecnie w Katedrze Studiów Środkowoeuropejskich realizowana jest nauka języka polskiego na stopniu licencjackim w ramach nowego kierunku – studia środkowoeuropejskie, których gwarantem jest doc. PhDr. Peter Káša, CSc. Prowadzony kierunek studiów ma ambicje, aby niebawem umożliwić studentom kontynuowanie nauki na stopniu magisterskim.

Zasadnicze jądro programu studiów środkowoeuropejskich stanowią przedmioty: współczesny język polski, lektorat (język polski i drugi język do wyboru), komunikacja językowa (język polski i drugi język do wyboru), wypowiedź pisana, seminarium translatologiczne (język polski i drugi język do wyboru), wstęp do studiów środkowoeuropejskich, podstawy językowej komunikacji, podstawy literackiej komunikacji, lingwistyka kulturowa, literatura i kultura środkowoeuropejska, historia Europy Środkowej, kino środkowoeuropejskie, regionalno-geograficzna charakterystyka Europy Środkowej, podstawy zarządzania marketingowego i podstawy komunikacji interkulturowej. Przedmioty fakultatywne na kierunku studia środkowoeuropejskie to: ćwiczenia językowe (język polski lub inny język do wyboru), slawistyka – wybrane zagadnienia, podstawy informatyki i redakcja tekstu, turystyka, analiza tekstów medialnych, wybrane zagadnienia z literatur wschodniosłowiańskich, literatura światowa, twórcze pisanie, lingwokulturowa analiza tekstów literackich i podstawy *public relations*.

Absolwenci studiów środkowoeuropejskich uzyskują kompetencje językowe w zakresie posługiwania się językiem polskim i drugim wybranym językiem w mowie i piśmie, opanowują podstawy przekładu pisemnego i ustnego w dwóch językach, mają rozeznanie w polityce środkowoeuropejskiej, życiu społecznym, kulturze i historii, posiadają praktyczne umiejętności tworzenia i przekładania materiałów reklamowych, znają podstawy zarzą-

dzania ruchem turystycznym i kulturą. Studia umożliwiają również pobyt za granicą, dają perspektywę podróŜowania i korzystania ze stypendiów podczas dłuŜszych pobytów badawczych w atrakcyjnych miastach Europy Środkowej (Kraków, Warszawa, Praga, Brno itp.), a także moŜliwość nawiązania kontaktów z instytucjami i firmami, które są nastawione na handel i ruch turystyczny w kraju i za granicą, szczególnie w Polsce. Absolwenci kierunku studia środkowoeuropejskie mogą znaleźć zatrudnienie w instytucjach społeczno-kulturalnych, sferze gospodarczej i przedsiębiorczości (turystyka, ruch turystyczny, międzynarodowa współpraca regionalna), w instytucjach państwowych, dyplomacji, instytucjach międzynarodowych, w trzecim sektorze i w organizacjach pozarządowych czy teŜ w pracy redaktorskiej, działalności wydawniczej i naukowo-badawczej.

Od momentu otwarcia lektoratu języka polskiego w Preszowie obejmowali go lektorzy z niemal wszystkich polskich uniwersytetów. Od roku 1969 przy Katedrze Języka i Literatury Słowackiej, od roku 1993 przy Katedrze Sławiŝtyki, od roku 2013 przy Katedrze Studiów Środkowoeuropejskich pracowali następujący lektorzy: mgr Danuta Abrahamowicz – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie (1969–1972), dr Jan Dutkowski – Uniwersytet Śląski w Sosnowcu (1972–1973), dr Henryk Pustkowski – Uniwersytet Łódzki (1973–1976), mgr Waldemar Zamlewski – Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu (1976–1980), mgr Władysław Wójtowicz – WyŜsza Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie (1980–1984), dr Bogdan Owczarek – Uniwersytet Warszawski (1984–1986), mgr Kazimiera Buda – Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego (1986–1989), mgr Wirginia Mirosławska – Uniwersytet Łódzki (1989–1994), dr Barbara Maciejewska – Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego (1994–1999), mgr Agáta Hrkľová – Kraków (2000–2004), dr BoŜena Kotuła – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (2004–2009), dr Maria Czempka-Wewióra – Uniwersytet Śląski w Katowicach (2009–2013), dr BoŜena Kotuła – Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu (od 2013 r.).

Od roku akademickiego 2014/2015 podstawowà kadre personalnà Katedry Studiów Środkowoeuropejskich stanowià: doc. PhDr. Peter Káŝa, CSc. (kierownik Katedry, gwarant kierunku studia środkowoeuropejskie); doc. Mgr. Marta Vojteková, PhD; Mgr. Ivana Slivková, PhD; Mgr. Marek Mítka, PhD; dr BoŜena Kotuła (lektor języka polskiego), Mgr. Mirosłava Kitková (doktorantka). Oprócz wymienionych pracowników Katedry w ramach programu studia środkowoeuropejskie prowadzà zajęcia także wykładowcy z innych zakłádów.

W centrum zainteresowań pracowników etatowych Katedry od początku znajdowały się język, literatura i kultura polska w szerokim słowiańskim czy środkowoeuropejskim kontekście, również jako problematyka przekładu. Z licznych publikacji wymienimy chociaż niektóre pozycje monograficzne oraz podręczniki: Peter Káša – *Dve štúdie o Pavlovi Jozefovi Šafárikovi* (1995), *Medzi estetikou a ideológiou: literárnohistorické a komparatistické štúdie* (2001), *Medzi textami a kultúrami: slovenská literatúra prvej polovice 19. storočia v stredo európskom kontexte* (2011), *Komparatívne čítanie slovenskej literatúry 19. storočia: stredo európske súvislosti* (2011, we współautorstwie), *Okolo romantizmu a realizmu: články o slovenskej literatúre v stredo európskych súradniciach* (2012), *Prehľad stredo európskych literatúr od počiatkov po osvietenstvo* (2012); Marta Vojteková – *Predložky v spisovnej slovenčine a poľštine* (2008), *Slovenčina a poľština: synchronné porovnanie s cvičeniami* (2012, we współautorstwie), *Slovenské a poľské adjektíva v konfrontačnom pohľade* (2013, rozprawa habilitacyjna), *Ortografia poľského jazyka* (2013), *Administratívno-právna komunikácia: vzory písomnosti v poľskom jazyku s prekladovými slovníkmi* (2014); Ivana Slivková – *Komparatívne čítanie slovenskej literatúry 19. storočia: stredo európske súvislosti* (2011, we współautorstwie), *Bieloruská poézia na prelome storočí: interpretácia a recepcia bieloruskej poézie konca 20. a začiatku 21. storočia* (2012), *Translatologický slovník: slovensko-anglicko-rusko-ukrajinsko-bielorusko-nemecko-španielsko-francúzsky* (2013); Marek Mitka – *Komparatívne čítanie slovenskej literatúry 19. storočia: stredo európske súvislosti* (2011, we współautorstwie), *Fragmentárnosť a tragično v slovanskej próze po roku 1989* (2013).

Spomiędzy całego szeregu projektów naukowych prowadzonych w Katedrze i obejmujących poszczególne przestrzenie naukowe przedstawimy jedynie niektóre, np.: *Słowacko-polskie pogranicze. Język, kultura, i historia osadnictwa* (1999–2001, 2002–2004), *Gwary wschodniosłowackie i ich stosunek do gwar w innych językach* (1999–2001), *Język słowacki i języki słowiańskie w ujęciu konfrontatywnym* (2006–2008, 2009–2011), *Dynamiczne procesy we współczesnej slawistyce językoznawczej* (2011–2013). Z projektów zamierzonych na przygotowanie podręczników warto wspomnieć chociaż *Międzykulturowe i komparatywne odczytywanie dziewiętnastowiecznej literatury słowackiej* (2010–2011) i *Nowoczesne podręczniki do internacjonalizacji nauczania w programie studia środkowoeuropejskie* (2014–2016). Katedra w czasie swego funkcjonowania zorganizowała liczne międzynarodowe przedsięwzięcia naukowe. Warto wymienić chociażby międzynarodową konferencję naukową zorganizowaną w roku 1998 z okazji uruchomienia programu nauczania *Język i literatura polska* na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Preszowskiego (1998/1999) i na cześć Danuty Abrahamowicz, założycielki lektoratu języka polskiego na Wydziale Filozo-

ficznym w Preszowie Uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach, oraz międzynarodową konferencję naukową zorganizowaną w roku 2009 z okazji piętnastej rocznicy powstania Katedry Sławistyki, czterdziestej rocznicy założenia lektoratu języka polskiego i setnej rocznicy urodzin Š. Tóbika. Pokłosiem obu spotkań są tomy pokonferencyjne *Slovensko-poľské kontakty v reláciách interkultúrnej komunikácie* (2000) i *Slavistika v premenách času* (2009). Z nowszych spotkań naukowych warto wspomnieć *Slavistika – areálová slavistika – stredo európske štúdiá* (2013) i *Interpretácie sveta v jazyku* (2014).

Katedra Studiów Środkowoeuropejskich współpracuje także ze znaczącymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami (są to np. Instytut Polski w Bratysławie, Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied – Instytut Sławistyczny Jána Stanislava Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie, Katedra Filologii Słowiańskich Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie, Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego) oraz ma podpisane umowy bilateralne z wieloma polskimi uniwersytetami (np. Uniwersytetem Warszawskim, Uniwersytetem Jagiellońskim, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetem Śląskim w Katowicach i innymi), w ramach których realizowana jest wymiana pracowników i studentów.

Wierzymy, że studia polonistyczne i badania słowacko-polskich kontaktów w Preszowie w szerszym, środkowoeuropejskim kontekście są wartościowe i w pełni uzasadnione, dlatego też życzymy preszowskiej polonistyce kolejnych wielu lat pomyślnego funkcjonowania.

Literatura

- Dudášova-Kriššáková J., 2009, *Z dejín katedry slavistiky*, w: tejże, red., *Slavistika v premenách času*, Prešov.
- Dudášova-Kriššáková J., red., 2007, *Slovensko-slovanské jazykové literárne a kultúrne vzťahy*, Prešov.

Polish Studies at the University of Presov – past and present situation

The article talks about the history and the present day of Polish Studies in Presov. All programmes that include the Polish language teaching are listed. The main *weight is laid on* the new curriculum for the Central European Studies that are offered in Faculty of Arts in Presov. Furthermore, the article overlooks courses and graduate and staff profiles.

Key words: Polish Studies, University of Presov, history, development